

BURDUR'DA HALI HEYBE ÖRNEKLERİ

Aysen SOYSALDI*

ÖZ

Saraçlı halı heybeler Türk erkeklerinin at eyeri üzerinde kullandığı önemli halı örnekleridir. Halı heybeler Türk halı sanatı örneklerinin zenginliğinden olsa gerek yeterince tanıtılmamıştır. Bu heybelerin atın eyer halısı yerine geçmesinin yanında, aynı zamanda ağ parçası eyer kaşına geçirilerek, dengeli bir yerleştirme ve kilitli saraç sistemiyle eşya taşımada da güvenli bir araçtır.

Halı heybelerin çeyizlik halı eşyalar arasında yer aldığı ve damat için dokunduğu da bilinmektedir. Ayrıca bu heybelerin ticari amaçlı, çarşı işi eşya olarak da üretiminin yapıldığı anlaşılmaktadır. Gerek hazır alınan, gerekse aile üretimi olan halı heybelerde yörenin halı motiflerini bulmak mümkündür.

Bu heybeler Türk hayat tarzı ve sanat estetiğinin birer tanığı olarak bu güne ulaşan, kültür miraslarıdır. 1970'li yıllarda atın yerini arabaların almasıyla işlevi biten bu heybeler müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Makaleye konu olan halı heybeler Burdur Müzesi, ilçe ve köylerinde 2013 yılında yapılan alan araştırmasında, tarama yöntemiyle tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Halı, Saraçlı Heybe

ABSTRACT

CARPET SADDLEBAGS OF BURDUR PROVINCE

In Turkish culture, the harness and saddle were as important as the horses. There are saddle carpets, which are special ceremony saddles. Carpet saddlebags

* Prof. - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölüm Başkanı. e-posta: asoyosalster@gmail.com
Makale Gönderim Tarihi: 11.11.2018 / Makale Kabul Tarihi: 02.01.2019

are preferred by the village and townspeople because of the serviceability of them as saddle carpets. Using a carpet saddlebag was a sign of prosperity and recognition among Turkish men. There are poems written about this issue. Young girls wove their fiancé special saddlebags, which became a very important part of their trousseau.

Carpet saddlebags are woven with the symmetrical (Turkish) knot. Pocket and middle surfaces are knotted carpet woven, while the reverse side is weft-faced, plain woven. Carpet saddlebags are generally border lined. Grounds have ¼ repeats, which is called köşe-göbek, ¼ part of center design placed on the corner and there are simple repetition of motifs in connectors.

To the life span of the carpet saddlebags, which are subjected to frictional damage when used, the edges are covered with leather bands, which are called 'saraçlama'. Also, the pocket covers are made of leather. There are regular holes on the covers and 8-9 cm long leather loops are placed on the plain woven strip of the edge to the cover. If wanted, the pockets can be closed by pulling the loops through the holes and making a chain by repeating the thread.

These saddlebags are the cultural heritage that is Turkish lifestyle and art that reached this day as a testimony of aesthetics. In the 1970s, these saddles, whose function was replaced by cars, were found in museums and private collections.

These carpet saddlebags are subject to Article were determined by the scanning method at Burdur Museum, towns and villages in the area of research done in 2013.

Keywords: Burdur, Halı, Saraçlı Heybe.

GİRİŞ

“Türkler çadırda doğup at üstünde ölür” sözü ile Türk kültürünün at ile nasıl özdeş olduğu ifade edilir. Türk beyleri için at ne kadar önemli ise atın koşum takımları ve eyer halısı da o kadar önemlidir. Cirit oyunlarında ve törenlerde at koşumu için kullanılan eyer halıları özel tasarım örnekleridir (Önge, 1984:63-72).

Türk erkekleri eyer halısı yerine günlük çarşı-pazar vb. yolculuklarda erzak ve eşya taşıma amaçlı halı heybeler kullanmıştır. Bu heybeler genellikle at sırtındaki eyere veya semere asılarak, hayvanın iki yanına sarkan, eşit hacimdeki gözlelerinde eşya taşınan, Türk halılarının güzel örnekleridir. At sırtında saraçlı halı heybe kullanmak Türk erkekleri için zenginlik ve beylik göstergesidir. Bu nedenle halı heybeler at koşum takımlarının vazgeçilmez unsuru ve beylerin en önemli seyahat eşyası olmuştur. Bu halı heybe örneklerinin benzerlerine Türkiye'nin hemen her yöresinde rastlanabilir. Çünkü köylerde yaşayan, Türk kadınları 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar bir evin döşeme ve taşıma ihtiyacı olan eşyaları halı, kilim, zili, ci-

cim-cecim, kolan gibi dokuma teknikleriyle üretmiştir. Her kadın dokuma becerisini anasından öğrenerek kızına öğretmiş, halı-kilim vb. dokuma eşyalar çeyiz en önemli parçalarını meydana getirmiştir.

Çeyizlerin önemli bir parçaları olan heybeler kilim, cicim, zili, sumak ve halı dokuma teknikleriyle dokunmaktadır. Bu heybelerin en değerlileri sumak ve halı tekniğinde dokunanlarıdır ki bunlara “at heybesi” de denir. At heybeleri renk ve desen bakımından en gösterişli heybelerdir. Muğla-Fethiye köylerinde nişan hediyeleri heybe ile taşınır ve nişan takıldı sözü “heybe verildi” şeklinde ifade edilir. Nişan alayı içinde heybeyi taşıyan kişi ara parçanın yarığında başını geçirir ve heybe gözleri kişinin ön ve arkasında olacak şekilde heybeyi giyinir (Atlıhan, 1999: 38). Bu gelenek Burdur'da da tespit edilmiş, nişanlanan kız için “heybesi verildi” tabirinin kullanıldığı, Kemer ilçesinde, kaynak kişilerce ifade edilmiştir. Bu etnografik kullanım özellikleri Türk halkının kültür mirasında heybenin önemini göstermektedir. Ayrıca halı heybe konulu Yozgat'ta söylenen bir manide;

“Atının halısı, şehir halısı,
Al gana (kana) boyanmış atının yelesi,
Kurban oluyum babamın oğlu,
Sen miydin eşkıyanın delisi”¹
ifadeleri yer almaktadır.

Bu manide şehir halısını, yani çarşı işi, hazır alınan halı heybeyi kastederek, yeren bir üslup kullanılmıştır. Aynı zamanda saraçlı halı heybelerin çarşı işi üretim yapılan eşyalardan olduğu da anlaşılmaktadır. Köylü kadınlar ihtiyaç fazlası üretilen halı-kilim vb. eşyaları satarak diğer ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Elbette satış için üretilen halı heybeler kendilerine özel ürettikleri kadar kaliteli değildir.

Ayrıca Burdur-Yeşilova-Düden Köyü ile Denizli Merkez’de geçen çocukluğumda, rahmetli dedem Hasan Hüseyin Sarı’nın 1965-1975 yılları arasında yakın ilçe ve köylere yaptığı seyahatlerde, atı üzerinde kullandığı saraçlı halı heybesi dayım tarafından da uzun yıllar hatıra olarak saklanmıştır. Benim gibi 1960-1970’li yıllarda, köy veya kasabalarda doğanlar dedeleri ve babalarının bu heybeleri kullandığını hatırlar. Bu heybeler Türk hayat tarzı ve sanat estetiğinin birer tanığı olarak bu güne ulaşan, kültürümüzün somut miraslarıdır. Atın yerini 1980’li yıllarda motorlu araçların almasıyla işlevi biten bu heybeler müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Burdur Halı Heybeleri

Makaleye konu olan halı heybeler Burdur Müzesi, ilçe ve köylerinde 2013 yılında yapılan alan araştırmasında tarama yöntemiyle tespit edilmiştir. Bu araştırma kapsamında ulaşılabilen beş saraçlı ve iki saraçsız olmak üzere 7 halı heybe ele alınarak betimleme yapılmaya çalışılmıştır.

Halı heybeler saraçsız kullanıldığı gibi, kenarları saraçlanarak korumalı hale getirilip ömür boyu at üzerinde kullanıldığı kaynak kişilerce söylenmiştir (Sözlü Görüşme; D. ERDEM, 26.11.2013).

Halı heybelerin teknik özellikleri

Ortalama halı heybe ölçüleri; heybe gözleri: (45x45)x2 veya (45x50)x2 cm. ile heybe ağı (20x30)x2 cm. ortalama tam ebatları 45x120 cm. civarındadır. Yün hafif bir malzeme olduğu için halı heybelerde çözgü, atkı ve düğüm (ilme) tamamen yün ipliklidir. Heybe gözlerinin yüzü ve ağı parçaları halı, arka yüzleri atkı yüzü düz (kilim) dokumadır. Heybelerin halı kısımları simetrik-Gördes (Türk) düğümü ile dokunmuştur. Dm²deki düğüm sıklığı ortalama 30x35’dir. Hav yükseklikleri 4-6 mm. arasındadır.

“Heybe dokuma özel uzmanlık işi olmakla birlikte beş aşamalıdır. Dokuma sırası; 1. heybe gö-zü-arka kilim parçası, heybe ağı², arka kilim parçası-heybe gözü şeklindedir. Heybe gözü halısı

Fotoğraf 1: Halı heybe, 20.yüzyıl başı, özel koleksiyon, Burdur-Karamanlı (Soysaldı, 2013).

¹ Yozgat, emekli öğretmen Yılmaz Göksoy’dan derlenmiştir.

² Bu konuda bir deyim vardır; “Bir evde iki kız biri çuvaldız, biri biz”. Bu deyim çuvaldız ile biz’in saraç dikişinde karşılıklı kullanılması ile birbirini ittirmesine atıfla söylenen bir teşbihtir.

ve arka kilimi çözüğünün önünden, heybe ağı halı; iki eşit parça olarak çözüğünün arkasından, ikinci arka kilimi ve heybe gözü halısı çözüğünün önünden dokunur. Böylece gözler geriye katlanıp, dikişler birleştirildiğinde halı yüzeyler yan yana gelir ve heybe ortaya çıkar” (Soysaldı, 2012:21-22).

Halı heybelerin desen özelliği

Burdur halı heybe gözü ve ağ parça kenarları genellikle ince bir su ile çerçevesizdir. Bu sularda S kıvrımlı dal bağlantılı yaprak ve çiçek, göz, çarpı, geçmeli geometrik biçimli klasik halı suyu yangışları yer alır.

Heybe gözü desenleri “köşe-göbek” denilen çeyrek(¼) raporludur. Göbek bezemeleri dairesel veya oval şemse, dörtgen, sekizgen, sekiz kollu yıldız biçimli madalyonlar, çelenk veya çiçek buketi şeklindedir. Geometrik bezemelerin içi yine çiçekli bitki, rozet, yıldız vb. motiflerle doldurulmuştur. Köşebentler çeyrek madalyon veya benzer özelliktedir. Bazen de köşelerde rozet vb çiçekler dolgu motifleridir. Ara parçalarda ise rozet, göz, yıldız, kesme şeker veya hayat ağacı gibi yöreye has bazı dolgu motifleri yer almaktadır.

Halı Heybenin Saraçlanması

Türk beyleri atlarına daima özel bir ihtimam göstermiştir. Saraçlık 20 yüzyıl son çeyreğine kadar çok önemli bir zanaattır.

Deri koşum takımlarını çeşitli teknikte işlemlerle bezeyen saraçlar her zaman çok rağbet görmüştür.

Halı heybelerin ömürlerini uzatmak, eskimesini önlemek, daha kullanışlı ve gösterişli hale getirmek için kenarlarına saraçlama yapılmıştır. Heybe saraçlama; heybe tabanı, heybe gözlerinin ağız kenarları, göz kapakları, dış kenarlar ve ağ parçası kenarlarının meşin-deri bantlarla kaplanmasıdır. Bu deri bantlar süslü dikişlerle bezelenerek tutturulmuştur. Saraçlama dikişleri saraç ipliği denilen mumlu kendir ipliği (Akalin, 1993:140) ile saraç iğnesi olan çuvaldız ve biz2 (dikiş deliklerini açmaya yarayan, ağaç saplı, sivri uçlu alet) kullanılarak elde yapılır. Saraç bant ölçüleri; heybe tabanı, heybe gözü ağız bandı ve kapaklarında 5-6, 5 cm. diğer kenarlarda 2-2, 5 cm. genişliğindedir. Ayrıca saraçlı heybe göz kapaklarında kilitleme sistemi vardır. Heybe gözleri üzerine kapanan deri kapak bantlar heybe ağına(ara parçaya) dikilmiştir. Bu kapak bantlar üzerinde 7-8 cm. aralıklı ilikler açılmıştır. Heybe gözünün ağzındaki bant üzerine de aynı (7-8 cm.) aralıklı ve 8-9 cm. uzunluğunda deri britler yerleştirilmiştir. Gözlerde taşınan eşyaların güvenliği için ağız kapatılmak istendiğinde biritler iliklerden ve birbiri içinden geçirilerek kilitli kapatma yapılabilir (Soysaldı, 2012: 21), (fotoğraf 2, 3, 4).

Fotoğraf 2: Saraçlı halı heybe, 20.yüzyıl başı, Burdur Müzesi Env:2284 (Soysaldı, 2013).

Fotoğraf 3-4: Saraçlı halı heybe gözü ve heybe ağı detayı, 20.yüzyıl başı, Burdur Müzesi Env:2284 (Soysaldı, 2013).

Fotoğraf 5: Saraçlı halı heybe, 20.yüzyıl başı, Burdur Müzesi, Env: 9309.

Fotoğraf 6: Saraçlı halı heybe, Feden alkış, Burdur-Kemer İlçesi(Soysaldı, 2013).

Burdur müzesi heybe örneğinde görülen kenarları basamaklı sekizgen göbek ve kenar suyundaki çınar yaprakları ile ağ parçasındaki sade üslupta bir hayat ağacı, kuş ve çiçek motifleri oldukça orijinal ve yöreye hastır. Heybe gözü Göbek merkezinde rozet motifinden çıkan dört yönlü geometrik biçimli çiçek ve ara dallar kayı boyu damgasını da taşımaktadır, çünkü yörede Kayı diğer Oğuz boyları birçok köy ve yerleşim yerinin adıdır. Kenar suyundaki çınar yaprakları ve dış çerçevesindeki çok renkli kuşak batı Anadolu halılarında sık karşılaşılan kenarsuyudur (fotoğraf 3-4).

Kemer ilçesinde kaynak kişinin kayınvalidesinin dokuduğu, hatıra kalan, kenarları saraçlı at eyeri heybesi kayınbabası tarafından ömür boyu kullanılmıştır. Halı heybe 50x130cm. ağ uzunluğu; 32 cm. Dm²de 30x30 düğüm sıklığına, 5mm. lik hav yüksekliğine sahip, tamamen yün malzemedir. Bu halı heybe okuntu heybesi olarak da kullanılmış ve tahmini olarak 85 yıllık olduğu ifade edilmiştir (Fotoğraf 6).

Bu heybenin desen özelliği tamamen yöreye hastır. Yöre halılarında sıkça karşılaşılan yıldızlı gül motifi bu heybe gözünün kenar suyunda, sekizgen göbek içinde kenarları kıvrımlı göl motifi yer almaktadır. Ağ parçalarda görülen renk sıralamalı şeker motifi, yöredeki halıların köşe bentlerinde de görülmektedir. Benzer bir göbek motifi heybe deseni müzede bulunan 9.3.09 Envanter numara ile kayıtlıdır. Müze örneğindeki bu heybenin ağ parçalarında Milas halısı kenar suyu motifi yer almaktadır. Milas Kemer'e yakın yöre olması dolayısıyla bu etkileşimin doğal olduğu söylenebilir (Fotoğraf 5-6).

Burdur'da geleneksel düğünlerde düğün öncesinde "erkek evinden kız evine gönderilen hediyeler, halı heybe ile taşınmaktadır. Ayrıca düğüne davet edilen misafirlere düğün davetiyesi olan "Okuntu" hediyeleri dağıtımında da kullanılmaktadır. Halı heybe, yöredeki yaşlılar tarafından "okuntu heybesi" olarak tanımlanmıştır. "Düğün geleneklerinde oğlan yengesi heybeyi takınır, oğ-

lan evinden kız evine nişan, düğünde keten kesme³ için kumaşlar, havlular, çerez, şeker ile kına gibi hediyelerin götürüldüğü heybedir" (Fotoğraf 7). (Sözlü Görüşme; F. Alkış, 26.11.2013).

Burdur kemer ilçesinden ikinci heybe örneğinde görülen şemse ve kenar suyu ile ağ parçasındaki sade üslupta bir dal çiçek oldukça orijinaldir. Göbek madalyonunda göz motifinden çıkan kırmızı ışınlar, beyaz, aydınlık ve dairesel bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Kenar suyundaki Abbasi lalesi olarak bilinen, birbirini tamamlayan, geometrik geçme ve köşelerdeki rozet çiçekler Türk halılarında çokça karşılaşılan motiflerdir (Fotoğraf 8-10).

Fotoğraf 7: Saraçlı halı heybenin nişan ve okuntu için yenge tarafından kullanılmış şekli, Burdur Kemer İlçesi (Soysaldı, 2013).

Bu halı heybenin kenar suyunda Türk halılarında sıkça karşılaşılan dörtgen ve üçgenlerin birbirine geçmeli, geometrik motif yer almaktadır. Zeminde merkezde dörtgen biçimli göz motifi bulunan dairesel şemse göbek yer almıştır. Köşelerde dolgu olarak rozet çiçekleri ve zikzak çizgi ile çerçevelenmiştir. Ağ parçalarda ise; çarpı ve boncuklu kenar suyu içinde stilize çiçekli hayat ağacı motifleri bulunmaktadır.

3 Keten kesme; Yörede düğün hazırlığı sırasında genellikle düğünden bir hafta önce, gelin kızın gelinlik ve düğün ertesi giyeceği kıyafetlerin imece usulü kesim-dikim törenidir.

Fotoğraf 8: Saraçlı halı heybe, Durmuş Erdem, Burdur-Kemer İlçesi(Soysaldı, 2013).

Fotoğraf 9: Saraçlı halı heybe tersi, Burdur-Kemer İlçesi(Soysaldı, 2013).

Fotoğraf 10: Saraçlı halı heybe detay, Burdur-Kemer İlçesi. (Soysaldı, 2013).

Fotoğraf 11: Halı heybe, 20.yy.ortası, Ümmügülsüm Kapan, Yeşilova-Kocayaka köyü(Soysaldı, 2013).

Yeşilova Kocayaka köyü halı heybe örneği kaynak kişinin kendisi ve annesi tarafından 1960'da çeyiz olarak dokunmuştur (fotoğraf 11, 12). Halı kısımlarında Türk düğümü ile Dm^2 de 30x30 düğüm sıklığı bulunmakta, çözüğü pamuk, atkı ve hav ipliği yündür. Heybenin tam ölçüsü: 42x130 cm. halı bölümleri ise; heybe gözü:42x42, ara parça teki:20x30cm.

Halının kenar suyunda aynalı gül ve zeminde yıldız göbek, ağ parçalarda ise çiçekli(bahar açmış) hayat ağacı motifi yer almaktadır. Bu yangışlar

yörede aynı dönemlerde dokunan halı yastıklarında da görülmektedir. Heybe renklerinin oldukça koyu ve mat olması, heybeyi dokuyan hanımın da belirttiği gibi (Sözlü Görüşme; Ü. Kapan 24.11.2013), fabrikada4 boyanmış hazır halı ipliklerinin kullanıldığını göstermektedir. Yörede Kullanıldıkça solan renklerde sonradan renk kaybı hesaba katılarak koyu renkler tercih edilmektedir. Bu heybe az kullanılmış olduğu için renkler solmadan koyu haliyle kalmış ve desen zemin kontrastı ve estetik renk uyumu sağlanamamıştır.

Fotoğraf 12: Halı heybe gözü detayı, kenar suyu; aynalı gül ve yıldız göbek. Ağ parça detayı, kenar suyu; eğri yangış ve hayat ağacı yangışı.

Fotoğraf 13: Saraçlı halı heybe, Şefika Bilgili, Merkez Akkaya Köyü(Soysaldı, 2013).

Diğer bir saraçlı halı heybe örneği Burdur Merkez ilçe Akkaya Köyünden, üç nesil geçmişi olduğu belirtilen, heybenin yaklaşık olarak 120 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Halı kenarlarını korumak ve heybenin uzun ömürlü olmasını sağlamak için heybe gözünün tabanı, ağız kısımları ve tüm kenarlarına deri bantlarla saraçlama uygulanmıştır.

Heybe gözünün kenar suyunda stilize çiçekli yaprak motifleri sıralı düzende yer almaktadır. Bu çiçekli kenar suyu ile Milas halılarının da sıkça karşılaşılır. Kenarları çengel bezemeli eşkenar dörtgen göbeğin merkezinde sekiz köşeli yıldız bulunmaktadır. Dört köşede ise; köşelerden çıkan dal bağlantılı stilize çiçek motifleri görülmektedir.

Bu heybe de düğünlerde okuntu dağıtımında ve nişan olarak hediyelik eşyaların kız evine götürülmesinde kullanılmıştır. (Sözlü Görüşme; Ş. Bilgili, 24.04.2013).

Sonuç olarak: Saraçlı halı heybeler Türk erkeklerinin at eyeri üzerinde kullandığı önemli halı örnekleridir. Halı heybeler Türk halı sanatı örneklerinin zenginliğinden olsa gerek ilgili yayınlarda yeterince tanıtılmamıştır. Bu heybelerin atın eyer halısı yerine geçmesinin yanında, aynı zamanda ağ parçası eyer kaşına geçirilerek, dengeli bir yerleştirme ve kilitli saraç sistemiyle eşya taşımada da

güvenli olduğu söylenebilir. Saraçlı halı heybelerin çeyizlik halı eşyalar arasında yer aldığı ve damat için dokunduğu da bilinmektedir. Ayrıca bu heybelerin ticari amaçlı, çarşı işi eşya olarak da üretiminin yapıldığı anlaşılmaktadır. Gerek hazır alınan, gerekse aile üretimi olan halı heybelerde yörenin halı motiflerini bulmak mümkündür.

Bu heybeler Türk hayat tarzı ve sanat estetiğinin birer tanığı olarak bu güne ulaşan, kültür miraslarıdır. 1970'li yıllarda atın yerini arabaların almasıyla işlevi biten bu heybeler müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır. Ancak tekstilin zararlılara karşı dayanıksızlığı dikkate alınarak müzelerimizde yeterli hassas bakım ve koruma sağlanamaz ise gelecek nesillerimize ulaşmaları pek mümkün görülmemektedir. Bu durum bir an önce dikkate alınmalı ve etnografik tekstil eserler bakım ve koruma seferberliğine girilmelidir.

KAYNAK KİŞİLER

- Yılmaz Göksoy, emekli öğretmen Yozgat-Gökçekışla /2004
Şeref Yurdasiper, emekli öğretmen(kültür evi Koleksiyonu) Burdur-Karamanlı/ 2013
Yusuf Aydın Burdur-Kemer Halk Eğitimi Merkezi Müdürü / 2013
Durmuş Erdem, Burdur-Kemer İlçesi Belediye Başkanı/ 2013
Şefika Bilgili, Ev Hanımı, Burdur-Merkez Akkaya Köyü/2013
Ümmügülsüm Kapan, Ev Hanımı, Burdur-Yeşilova-Kocayaka köyü/2013
Feden alkış, Ev Hanımı, Burdur-Kemer İlçesi /2013

KAYNAKÇA

Akalın, Sami-Yılgör, Asuman-Seyhan, Nezihe, (1993). *Ayakkabıcılık Terimleri Sözlüğü*, Boğaziçi Üniv. Yay. İstanbul.

Atlıhan, Şerife (1999). “Batı Anadolu’da yaşayan Yörüklerde Heybe ve Torba Dokumalar”, *Erdem-Halı Özel Sayısı-I*, C:10, S:28, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, s: 35-41, 168-172.

Önge, Yılmaz-(1984) “Eyer Örtüsü Olarak Dokunmuş Konya Halıları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, İstanbul, s:63-72.

Soysaldı Aysen, (2012) “Yozgat Halı Yastıkları”, *Arış*, S:7, Mart, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, s:112-121.

Soysaldı, Aysen-(2012) “Saraçlı Halı Heybeler”, IV. *Uluslararası Türk El Dokumaları(Tekstil) ve Gelenekli Sanatlar Kongresi/Sanat Etkinlikleri*, 02-05.10.2012, Bakü. s:19-26.